

QARAQALPAQSTAN RESPUBLIKASINDA JUMISSÍZLÍQ MÁSELESINIŇ ÓZINE TÁN ÓZGESHELİKLERI, XALÍQTÍ JUMÍS PENEN TÁMIYINLEWDE BASLÍ WAZÍYPA HÁM IS-ILÁJLAR

G.B.Utepova

geografiya ilimleri kandidati, docent

Ájiniyaz atındađı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

A.O.Uzaqbaev

Nókis qalası 1-sanlı ayırım pánler tereń oqıtılatuđın klassları bar ulıwma bilim beriw mektebi geografiya páni oqıtıwshısı

REZYUME. Maqalada házirgi waqıttađı Qaraqalpaqstan Respublikası miynet bazarındađı demografiyalıq hám sociallıq jađdaylar hám xalıq bántligi boyınsha ayırım mashqalalar, sonday-aq, keltirilgen mashqalalardı jumsartıw boyınsha is-ilájlar keltirilgen.

Tayanısh sózler: miynet resursları, jumıssızlıq, rásmiy bántlik, standart bolmađan bántlik.

РЕЗЮМЕ. В статье приведены некоторые проблемы демографической и социальной ситуации на рынке труда Республики Каракалпакстан по занятости населения в настоящее время, в том числе меры по устранению указанных проблем.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, безработица, официальная занятость, нестандартная занятость.

SUMMARY. The article presents some problems of the demographic and social situation in the labor market and employment of the population of the Republic of Karakalpakstan at the present time, including measures to eliminate these problems.

Key words: Human Resources, unemployment, official employment, nonstandard employment.

Xalıqtıń turmıs dárejesin hám bántligin asırıw globallasıw hám cifrlı rawajlanıw dáwirinde jáhán ekonomikasıdađı eń aktual máselelerden biri bolıp qalmaqta. Bunday shárayatlarda optimal jumıs hám jeke turmıslıq teń salmaqlılıqqa erisiw ođada áhmiyetke iye. Statistikalıq mađlıwmatlarđa súyensek, 2020-jılda rásmiy bolmađan ekonomikada bánt bolđanlar dúnyada 2 milliarddan artıq (jumıs penen bántlerdiń 62%)

jumısshını quraydı. Sol sebepli olardıń miynet huqıqları sheklengen hám sociallıq qorgawdan paydalanıw múmkinshilikleri joq. Bántliktiń zamanagóy formaların engiziw (sonday-aq standart bolmağan) miynet bazarında joqarı dárejedegi áhmiyetke iye.

Jáhán tájiriyesine kóre, bazar ekonomikası shárayatında miynet resursların jumıs penen támiyinlew máselesi aktual esaplanadı. Jumıssızlıqtı saplastırıw xalıq bántligin asırıw mashqalasın makroekonomikalıq tártipke salıw sistemasında hám de ekonomikalıq rawajlanğan bazar strukturası qalıplesken mámleketlerdiń pútkil ekonomikalıq siyasatında eń tiykarǵı máselelerden biri bolıp tabıladı.

Qaraqalpaqstan Respublikası da óziniń tábiyiy-geografiyalıq, sociallıq-ekonomikalıq hám mádeniy múmkinshilikleri hám xalıqımızdıń óz kóz qarastırınan kelip shıǵıp songı otız jil dawamında bul mashqala menen gúresip kelmekte.

Xalıqtıń múnásip hám rásmiy jumıs penen bántligin támiyinlew maqsetinde “Ózbekstan Respublikasınıń 2021-2030 jıllarda xalıq bántligine kómeklesiw strategiyası” islep shıǵıldı [1]. Bul strategiyanı ámelge asırıw nátiyjesinde erisiletuǵın maqsetli kórsetkish hám indikatorlar 2030-jılǵa shekem bolğan dáwirde turaqlı rawajlanıw salasındaǵı milliy maqset hám wazıypalar nátiyjeli hám múnásip jumıs penen bántlikti asırıw tiykarında turaqlı hám keń kólemli ekonomikalıq ósiwge xızmet etedi.

Qaraqalpaqstanda ámelge asırılıp atırǵan barlıq reformalardıń túpkilikli maqseti – bul insan párawanlıǵı, onıń múnásip turmıs dárejesin támiyinlew esaplanadı. Bul bolsa, óz gezeginde mámleket tárepinen xalıqtıń nátiyjeli jumıs penen bánt bolıwına barlıq shárt-shárayatlardı jaratıp beriwi, sonday-aq, isbilermenler ushın qolay biznes júrgiziw ortalıǵı, investitsiya, salıq siyasatı, ashıqlıq, sud-huqıq sistemasınıń ádalatlı bolıwı sıyaqlı faktorlarǵa baylanıslı. Sebebi mámleketimizde jaratılıp atırǵan jumıs orınlarınıń 80 procenti jeke sektor úlesine tuwrı keledi, atap aytqanda ekonomikanıń rawajlanıwı kishi hám orta biznestiń rawajlanıwı menen baylanıslı. Bul orında respublika miynet bazarınıń ózine tán ózgeshelikleri sıpatında tómendegilerdi aytıwımız múmkin:

- ✓ respublikada jaratılıp atırǵan jumıs orınlarınıń basım úlesi jeke sektor úlesine tuwrı keliwi;
- ✓ joqarı kvalifikaciya iye bolmağan yamasa miynet bazarına eń dáslep kirip kelip atırǵan miynet kúshleriniń joqarı úlesi;
- ✓ awıllıq aymaqlarda jumıssızlıqtıń, sonday-aq hayallar jumıssızlıǵınıń jıldan-jılǵa artıwı;
- ✓ xalıqtıń miynet siyasatı haqqında tolıq maǵlıwmatqa iye emesligi yamasa oǵan isenimsizligi.

Keltirilgen mashqalalı faktorlarǵa súyenip, házirgi waqıtta respublika boylap xalıq bántligin támiyinlew barısında mámleketlik uyımlar tárepinen kompleks is-ilájların islenbekte. Bul orında eń dáslep jaslar hám mayıplıǵı bolǵan shaxslar bántligin támiyinlew ilgeri súrilmekte. Kámbaǵallıqtı qısqartırw hám bántlik ministirligi passiv sharalardan (jumıssızlıq pensiyaların tólew) aktiv bántlik siyasatına ótpekte (ásirese, jaslar, áyeller, mayıplıǵı bolǵan shaxslar) hám jumıssızlardı kásipke, isbilermenlikke oqıtırw, mikrokreditler hám subsidiyalar ajratırw arqalı olardıń jumıs penen bántlikke kómeklesiwdi keń jolǵa qoydı.

Rásmiy bolmaǵan miynet penen bántlik jasırın ekonomikanıń strukturalıq bólegi sıpatında onıń dárejesin kemeytiw tuwrıdan-tuwrı jasırın ekonomika úlesin kemeytiw menen tıǵız baylanıslılıqtı hám respublikanıń nátiyjeli keń kompleks ilajlar arqalı sheshiw zárúrligin kórsetedi.

Rásmiy bolmaǵan miynet penen bántliktiń joqarı dárejesi respublikanıń turaqlı sociallıq-ekonomikalıq rawajlanıw ushın túrli qáwiplerge sebep bolǵanlıǵı ushın onı ekonomikalıq qáwipsizlik sisteması kriteriyalarına kirgiziw zárúrligi ilimiy tiykarlandı. Onıń joqarı dárejesi mámleket respublikanıń, sociallıq qarama-qarsılıq, teń báseki ortalıǵı, teńsizlik, qatlamlarǵa bóliniwdiń kúsheyiwı, xalıqtıń rásmiy sociallıq sistemasında tolıq qamtıp alınbawshılıǵı, jámiyette huqıq tártipke ámel etpeslik, finanslıq joǵaltıwlar hám basqa sociallıq-ekonomikalıq aqıbetlerge alıp keledi [2].

Rásmiy (standart) bolǵan bántlik turaqlı miynet shártnaması tiykarında, tolıq jumıs kúcinde kárxana yamas shólkemde, basshılıq astında iskerlik alıp barıw túsiniledi. Jáhannıń kóp ǵana mámleketlerinde bul túsiniq tiykarınan standart bántlik dep júritiledi. Bunday bántlikte bánt bolǵan ishshilerdiń miynet huqıqları mámleket nızamları tiykarında qorǵaladı. Kerisinshe, standart bántlik talaplarına tuwrı kelmeytuǵın barlıq bántlik túrleri bántliktiń rásmiy bolmaǵan yamasa standart emes formaları esabında túsiniledi.

Qaraqalpaqstan Respublikası miynet bazarınıń búgingi kúndegi áhmiyetli mashqalasıda xalıqtıń standart emes bántligi bolıp esaplanadı.

Ilimiy ádebiyatlarda bántliktiń standart emes formaların úyreniwge úlken itibar qaratılıp atırǵan bolsa da, házirgi waqıtta bul túsiniqke birden-bir bolǵan kóz qaras islep shıǵılmaǵan. Biraqta, dodalawǵa sebep bolıwshı kóz qaraslardıń birin ataqlı rus ilimpazı ekonomika ilimleriniń doktorı T. A. Komorova tómendegishe táriyipleydi: «Standart bántlikti biykarlıwshı barlıq shárayatlardaǵı bántlik standart emes bántlik». Óz gezeginde ol standart bántliktiń bir qansha komponentlerin keltirip ótken.

Házirgi waqıtta Qaraqalpaqstan Respublikası miynet bazarında eń áhmiyetli mashqala bul jumıssızlıq. Sonday-aq, onıń xalıqtıń jas qatlamı hám hayallar arasında artıwı bolmaqta. Respublikada 2020-jıl tek ǵana 60% miynetke jaramlı jastaǵı erler hám hayallar bánt bolǵan. 2020-jıl miynetke jaramlı jastaǵılardıń 46,2% hayallar

qurağan bolsa, olardıń bántliktegi úlesi 41,8% qurağan. 2020-jıl hayallar respublikadǵı 22% basqarıw lawazımlarında iskerlik alıp barǵan [3].

1-súwret. Ekonomika ilimleriniń doktorı T.A.Komorova táliymatı boyınsha standart bántlik elementleri

Dawam etip atırǵan gender balansındaǵı bunday stereotipler erler hám hayallardıń tarmaqlar boyınsha natuwrı bólistirilgenligin anıqlap, is haqı disbalansın da buzıwǵa alıp kelmekte. Respublikas Statistika basqarması maǵlıwmatlarına kóre, 2020-jıl hayallar is haqı erler is haqısına salıstırǵanda 38,6% ǵa kem bolǵan. Hayallar tiykarınan is haqı tómen bolǵan sociallıq sektorlarda (den sawlıqtı saqlaw, sociallıq xızmetler, miymanxana) bánt. Erler bolsa qurılıs, sanaat, finans hám qamsızlandırıw, AKT, transport hám logistika sıyaqlı is haqı joqarı bolǵan tarmaqlarda bánt.

Házirgi waqıtta pútkil Orta Aziya xalıqları arasında Ózbekstanda eń joqarı dárejedegi jaslar úlesi baqlanbaqta, yaǵınıy 24 jasqa shekemgi bolǵan jaslar 15 millionnan aspaqta. Jaqın on jıllıqta bolsa miynetke jaramlı jastaǵı xalıq sanınıń 12% ǵa artıwı boljanbaqta. 2020-jılda Ózbekstanda 535 000 mıńǵa jaqın jaslar professional hám joqarı tálimdi tamamlǵan hám birinshi márte jumıs penen bánt bolıwǵa háreket qılǵan. Sol ushında házirde tek ǵana Qaraqalpaqstanda ǵana emes pútkil mámleketimizde baqlanıp turǵan mashqalalardan biri bul jaslar bántligin támiyinlew bolmaqta.

Qaraqalpaqstan Respublikasında 16-25 jastaǵılar arasında jumıssızlıq dárejesi 15,1%, 30 jasqa shekemgi potencial ishshiler arasında bolsa bul kórsetkish 13,2% ǵa teń. Joqarı dárejedegi hayallar jumıssızlıǵı. 2021-jıl basına respublikada 12,7% halay jumıs penen bánt bolmaǵan.

Xalıqtıń jumıs penen bánt bolıwı tek ǵana joqarı tálım hám tájiriyege iye bolmaǵan jaslar arasında ǵana emes, bálki joqarı maǵlıwmatqa iye jaslar arasında da saqlanıp qalmaqta. Qalalıq ayaqlardaǵı joqarı maǵlıwmatqa iye jaslardıń jumıssız bolıwına olardıń basım kópshiliginiń rásmiy bolmaǵan bántlik tarawlarında iskerlik alıp barıwı menen xarakterlenedi.

2-súwret. Qaraqalpaqstanda jumıssızlıqtıń sebepleri¹

Jaslar arasındaǵı insan kapitalınan jeterli dárejede paydalana almaslıq respublikanıń ekonomikalıq rawajlanıw jolına tosqınlıq qılıwı múmkin. Jaslardaǵı joqarı talapshańlıq, uqıplılıq kónlikpeleri hám miynet bazarındaǵı talap ortasındaǵı úziliwler jaslardıń miynet iskerligine bolǵan qızıǵıwshılıǵın, olardıń talpınısların páseytirip jiberedi. Bunday jaǵdayda bolsa jumısqa ornalasıwdıń birden-bir jolı migraciya strategiyasın qollaw bolıp qaladı.

Ótken ásirdeń 90-jıllarınan berli standart bolmaǵan bántlik hám sırtqı migraciya respublikadaǵı jumıssızlıq dárejesin 4-5% da uslap keliw menen bir qatarda, bir neshe mın xojalıqlardıń, olardıń perzentleriniń turmıs shárayatın turaqlı qalıpte saqlap kelgen.

¹ Qaraqalpaqstan Respublikası Kámbaǵallıqtı qısqartırıw hám bántlik ministirligi maǵlıwmatları tiykarında dúzilgen

Búgingi kúnde bolsa tek ǵana Qaraqalpaqstan Respublikasında emes bálki, pútkil Ózbekstanda xalıqtı unamlı jumıs penen támiyinlew, jumıssızlıq penen ǵúresiw boyınsha jańa siyasat hám reformalar engizlip atır hám bunday is-ilajlar mámleketimizde eń aktual mashqalalardan bolıp kelmekte. Ótkerilgen is-ilajlar boyınsha bir ǵana Ózbekstan Respublikası Prezidenti Qararı menen tastıyqlanǵan 2017-2021-jıllarda Ózbekstan Respublikasınıń rawajlandırıwdıń bes baslamasınıń ámelge asırılıw barısın atap ótiwimiz múmkin. Bul strategiyanıń tórtinshi «Sociallıq tarawdıń rawajlanıwı» baslaması xalıq bántligin asırıw is-ilajların jedel rawajlandırdı.

Ótken 5 jıl ishinde miynet salasında kópshilik processlerdi cıfrlastırıw, miynet statistikasınıń Xalıq aralıq miynet shólkemi standartlarına maslaw, onıń real kórsetkishlerin támiyinlew, jumıs penen bántliktiń jańa formaların rawajlandırıw hám keń paydalanıw, ashıqlıqtı támiyinlew hám múmkin bolǵansha xalıqqa barlıq xızmetlerdi elektron platformalar arqalı qolay hám operativ ámelge asırıwǵa erisildi.

«Xalıq bántligi haqqında»ǵı Nızamnıń jańa redakciyası 2020-jılda qabıllandı hám ol tuwrıdan-tuwrı ámel qılıw kúshine iye Nızam boldı. Onda mámlekettiń bántlik salasındaǵı tiykarǵı principleri sáwlelengen bolıp, házirgi zaman miynet huqıq normalarına tiykarlanǵan. Atap aytqanda, miynet bazarın tártipke salıwdıń jańa quralları, isbilermenlikti xoshametlew, ózin ózi bánt qılıw, jumıssızlardı kásip-ónerge oqıtıw, mamanlıǵın asırıw, jumıs stajın esapqa alıw, jumıssızlıq pensiyasınıń tólew, jumısqa ornalastırıw boyınsha agentlikler, respublikadan sırtta waqtınshalıq miynet iskerligin ámelge asırıp atırǵan puqaralar hám basqa zárúrli jónelislerdegi máseleler ornın alǵan [4].

Qaraqalpaqstan Respublikası Kámbaǵallıqtı qısqartırıw hám bántlik ministrligi passiv sharalardan (jumıssızlıq pensiyaların tólew) aktiv bántlik siyasatına ótpekte (ásirese, jaslar, hayallar, mayıplıǵı bolǵan shaxslar) hám jumıssızlardı kásipke, isbilermenlikke oqıtıw, mikrokreditler hám subsidiyalar ajratıw arqalı olardıń jumıs penen bántligigine kómek beriwdi keń jolǵa qoydı.

Qaraqalpaqstan Respublikası miynet bazarındaǵı eń úlken mashqalalardan bolǵan standart emes (rásmiy emes) miynet penen bántliktiń joqarǵı dárejesi mámlekettiń turaqlı sociallıq-ekonomikalıq rawajlanıwı ushın túrli qáwiplerge sebep bolıwı, onı ekonomikalıq qawipsizlik sisteması kriteriyalarına kirgiziw zárúrligi ilimiy tiykarlandı. Onıń joqarǵı dárejesi mámleket rawajlanıwı, sociallıq qarama-qarsılıq, teń báseki ortalıǵı, teńsizlik, qatlamlarǵa bóliniwdiń kúsheyiwı, xalıqtıń rásmiy sociallıq sistemada tolıq qamtıp alınbaslıǵı, jámiyette huqıq tártipke ámel etpeslik, finanslıq joǵaltıwlar hám basqa sociallıq-ekonomikalıq aqıbetlerge alıp keledi.

Mámleketimizde Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2020-jıl 30-oktyabrdegi PF-6098-sanlı “Jasırın ekonomikanı qısqartırıw hám salıq shólkemleri iskerligi natiyjeliligin arttırıw boyınsha shólkemlestirilgen ilajlar haqqında”ǵı pármanı, 2020-

jil 8-iyundağı “Isbilermenlik iskerligi hám ózin ózi bánt qılıwdı mámleket tárepinen tártipke salıwdı ápiwayılastırırw ilajları haqqında”ğı PQ-4742-sanlı hám 2020-jil 11-avgusttegi “Kámbağal hám jumıssız puqaralardı isbilermenlikke tartırw, olardıń miynet aktivligin asırırw hám kásip-ónerge oqıtırwğa qaratılğan hám de xalıq bántligin támiyinlewge tiyisli qosımsha ilajlar haqqında”ğı PQ-4804-sanlı qararları jasırın ekonomika hám rásmiy bolmağan bántlik dárejesin kemeytiwge qaratılğan.

Bul hújjetler jasırın ekonomika hám rásmiy bolmağan miynet penen bántlik iskerligine basqarıw usıllar, qadağan etiw arqalı saplastırırwğa emes, bálki onıń nızam sheńberinde ekonomikalıq tárepten abzal bolğan institucional ortalıq hám shárayatlardı jaratırw arqalı ashıq xızmet kórsetiwın názerde tutadı.

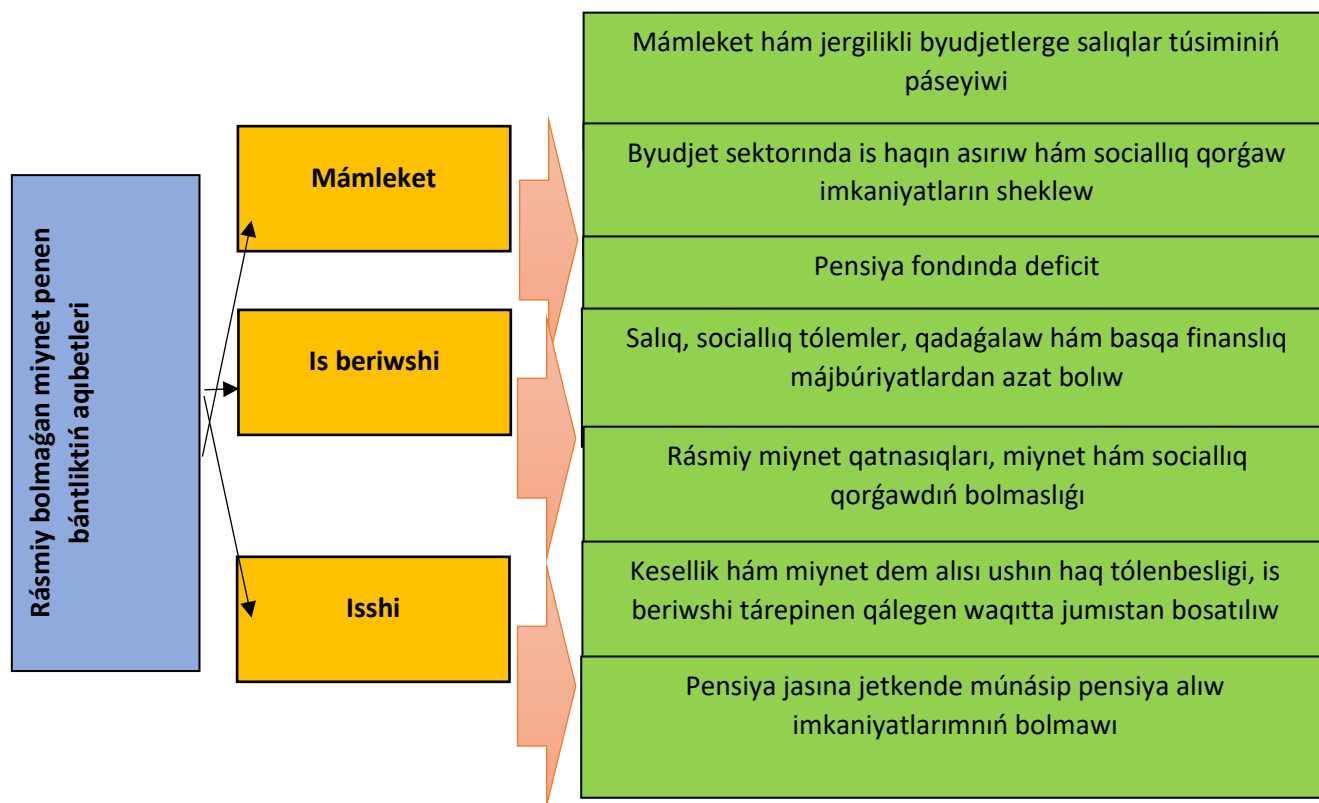
Cifrlı ekonomikanıń jámiyet turmısına keń kirip keliwi barlıq tarawlarda miynet iskerliginde internetten paydalanırw “haqıyqıy” hám “virtual” dúnya menen ajralmas baylanısırw shárayatında bolıwdı talap etpekte. Ózbekstanda ekonomikanı cifrlastırırwdıń miynet bazarına tásirin 2020-jıl da “Birden-bir milliy miynet sisteması” shólkemleraralıq apparat kompleksin engiziliwinde kóriw múmkin. Bul elektron informaciya sistemasında mákeme hám shólkemlerde bánt bolğanlar, shaxsqa tiyisli, vakant jumıs orınları haqqındağı mağlıwmatlar toplanğan.

Sonıń menen bir qatarda, jumıs izlewshiler <http://ish.mehnat.uz/> saytında wálayat, rayon (qala), taraw bağdarları, kásip, tálim dárejesi kesiminde hám qálegen is haqı kólemi sheńberinde vakant jumıs orınları haqqındağı mağlıwmatlardan paydalanıwları rásmiy jumıs penen bántlik dárejesin asırırw múmkinshiligin jaratpaqta.

Respublikadağı barlıq rásmiy bolmağan bántler arasında 26,3% shet elge miynet islewge ketkenler, máwsimlik hám bir mártelik jumıslardı islewshiler 18,5%, ruxsatsız hám registraciyasız isbilermenlik shólkemlerinde islewshiler 16,7%, awıl xojalıǵı tarawlarındağılar 15,3% quraydı.

Pútkil Ózbekstan boyınsha rásmiy bolmağan bántliktiń dárejesi 22,2% qurasa, bul kórsetkish Qaraqalpaqstan Respublikasında onıń basqa regionlarınan bir qasnha joqarı 26,8% quraydı.

Rásmiy bolmağan miynet penen bántlik dárejesine ekonomikalıq, huqıqıy faktorlar menen bir qatarda sociallıq-demografik faktorlar da tásir etedi. Kóbinese miynet bazarında xalıqtıń huqıqıy sawatqanlıǵı bolmağan, orta hám orta arnawlı mağlıwmatlı, óz kásibi hám ilimiy tájriybesi boyınsha ekonomikanıń rásmiy sektorında jumıs taba almağan toparları rásmiy bolmağan miynet qatnasıqlarına kirmekte [5]. Sonlıqtanda rásmiy bolmağan bántlerdi rásmiy sektorda bánt qılıw, olardı sociallıq qorgaw hám múnásip pensiya penen támiyinlew respublika miynet bazarındağı eń baslı wazıypalardan bolıp qalmaqta.

3–súwret. Rásmiy

bolmağan miynet penen bántliktin sociallıq-ekonomikalıq aqibetleri

Zamanagóy shárayatlarda Qaraqalpaqstan Respublikası miynet bazarın optimallasırwdıń eń áhmiyetli baǵdarı bolıp standart bolmağan bántlikti rawajlandırıwdı qabıl etiwimiz kerek. Bul orında eń áhmiyetlisi sonda, pútkil miynet bazarı hám jámiyettiń sociallıq turaqlılıǵına tásir kórstip atırǵan bántliktin prekarizaciya processin kúsheyip ketpesligine ayırıqsha itibar qarátılıwı kerek.

Bul kóz qarastan Qaraqalpaqstan Respublikası miynet bazarınıń rawajlanıwı jolındaǵı baslı wazıypalar tómendegishe bolıwı tiyis:

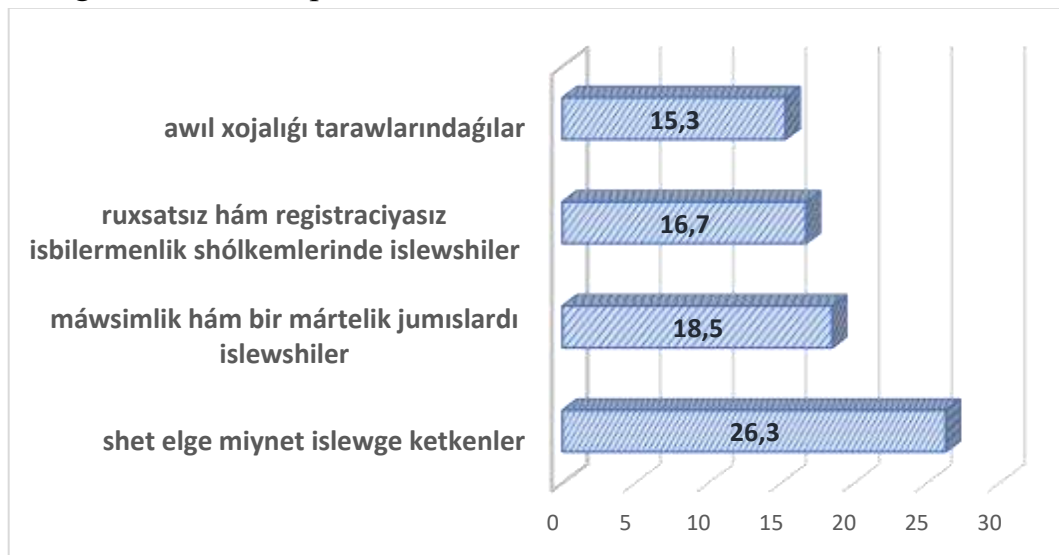
- xalıqtı jumıs penen támiyinlewdiń standart hám standart bolmağan formalarına salıstırǵanda múnásip miynetin tiykarǵı kriteriyaların izbe-izlikte ámelge asırıw;
- standart bolmağan bántlik túrlerinen nátiyjeli paydalanıwdı keńeytiw, rásmiy bolmağan bántlik dárejesin hám prekarizaciya¹ processin qısqartırıw;
- xalıq bántliginiń san, sapa hám strukturalıq xarakteristikaları nátiyjeliligin arttırıw.

Bul unamli miynetin tiykarǵı kriteriyalarına erisiw dárejesiniń asıwına alıp keledi (bántlik dárejesiniń asıwı, sociallıq qawipsizlik, isshiniń huqıqlarına ámel qılıw, sociallıq baylanıstı rawajlandırıw); rásmiy bolmağan bántlik dárejesiniń tómenlewi; bánt xalıq arasında prekariat úlesiniń tómenlewi. Tiykarǵısı, miynet resursların jumıs

¹ Miynet prekarizaciyası – turaqlı kepillik berilgen miynet qatnasıqlarınan bántliktin turaqlı bolmağan formalarına ótiw, xızmetkerdiń sociallıq hám miynet huqıqların derlik joǵaltıwına alıp keledi, sonday-aq is haqısınıń tómenligi, miynet dem alısınıń, isshiniń den sawlıǵına baylanıslı dem alıslardıń joq ekenligi menen xarakterlenedi.

penen támiyinlew quramındaǵı nátiyjeli sırtqı kórinislerdiń úlesin asırıw ushın shárayatlar jaratıladı: innovciyalıq, zamanagóy jumıs orınlarında, maslasıwshı, belgilengen aralıqtan jumıs penen, miynet shárayatları hám is haqı menen támiyinlengenlik hám basqalar.

4-súwret. Ekonomikanıń rásmiy bolmaǵan sektorında bánt bolǵanlar (iskerlik túrleri boyınsha)¹

Bul ushın standart bolmaǵan bántliktiń nátiyjeli formaların aralıqtan turıp, keń túrde qollaw ushın shárt-shárayatlardı támiyinlew boyınsha nızamshılıq hám basqa usınıslardı tayarlawdı támiyinlew kerek; standart bolmaǵan, sonday-aq rásmiy bolmaǵan bántliktiń tarqalıwın bahalawdıń metodikasın islep shıǵıw hám tastıyıqlaw; miynet bazarın rawajlandırıw tarawındaǵı perspektivalı joybarlardı finanslıq támiynlew; miynet bazarınıń tiykarǵı processleri hám parametrlerin monitoring qılıw hám bahalaw. Jánde de áhmiyetlisi, demografiyalıq, tálim parametrleri, ekonomikalıq aktivligi boyınsha respublikanıń barlıq rayonlarınıń miynet potencialı kólemi hám dúzilisin monitoring qılıw metodologiyasın islep shıǵıw kerek, bántlik dárejesi hám formaları, sonday-aq standart bolmaǵan, sonıń menen birge unamlı miynettiń tiykarǵı kriteriyalarına erisiw dárejesin baqlaw hám standart bolmaǵan, sonday-aq rásmiy bolmaǵan bántliktiń artıwı múmkinshilikleriniń dárejesin hár jılı bahalaw; standart bolmaǵan bántliktiń nátiyjeli formalarınan paydalanıw.

¹ Qaraqalpaqstan Respublikası Kámbaǵallıqtı qısqartırıw hám bántlik ministirligi maǵlıwmatları tiykarında dúzilgen

Ádebiyatlar:

1. 2020-2021 йилларда иқтисодий ўсишни тиклаш ва иқтисодиёт тармоқлари ҳамда соҳаларида тизимли таркибий ислохотларни давом эттириш чора-тадбирлари тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори, 29.08.2020 йилдаги 526-сон
2. Абдурахмонов Қ.Х. Меҳнат иқтисодиёти. Назария ва амалиёт. Дарслик.– Т.: “Фан”, 2019
3. Ózbekstan Respublikası Prezidenti janındađı statistika agentligi Qaraqalpaqstan Respublikası statistika basqarması
4. Aholi bandligi to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, 20.10.2020 yildagi O‘RQ-642-son
5. Холмўминов Ш.Р., Арабов Н.У. Меҳнат бозори инфратузилмаси. Ўқув қўлланма. –Т.: “Фан ва технологиялар”, 2016.